IQRO JURNALI / 2023
GUVOHNOMA № 060680
E-ISSN : 2181-4341

VOL–2, ISSUE–1
https://wordlyknowledge.uz/

Kichik yoshdagi bolalarda Temir tanqisligi kamqonligini kechishi va xususiyatlari

Soliyev Abdulboriy

Soliyeva Gulzira

Andijon davlat tibbiyot instituti Pediatriya kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Temir tanqisligi kamqonligi tushuncha, kechishi, bolalarda uchrash foizi, Temir tanqisligi kamqonligini keltiruvchi omillari, etiopatogenezi, klinikasi, Temir tanqisligi kamqonligini davolanishi, Oshqozon ichak traktidan so'rilishi, mexanizmi, parhez.

Kalit so'zlar: Bolalarda temir tanqisligi, oshqozon ichak sistemasi, pediatriya, etiologiyasi kechishi chaqaloqlarda ko'rinishi, tibbiy parhez.

Bizning tanamizda qon hujayralarida gemoglobinga kislorod yetkazish uchun ma'lum miqdorda temir kerak bo'ladi. Temir ham ko'plab fermentlarning bir qismidir va ular, masalan, oziq-ovqatlarni hazm qilishga yordam berish va hujayra o'sishini tartibga solish va hokazolar uchun to'g'ri ishlashi uchun zarurdir va bu bizning mushaklarimiz kisloroddan foydalanishimizga yordam beradi.

1980 va 90-yillarda temir moddasi bilan oziq-ovqat mahsulotlarining mavjudligi ortib borayotganligi sababli, bir vaqtning o'zidayoq keng tarqalmagan bo'lsa-da, temir tanqisligi hali yosh bolalarda kamqonlikning sababi bo'lib qolmoqda.

Temir tanqisligi kamqonligi bo'lgan barcha bolalarni aniqlashga yordam berish uchun Amerika Pediatriya Akademiyasi barcha bolalarni 12 oylik (umumiy tekshiruv) bo'lganida temir tanqisligi kamqonligi uchun tekshirilishi yoki sinovdan o'tkazilishini tavsiya qiladi. Infektsiyalar, chaqaloqlar va katta yoshli bolalar ham temir tanqisligi kamqonligining xavfi ostidadir, deb hisoblansa, boshqa hollarda ham ko'rsatilishi mumkin

- erta tug'ilgan chaqaloqlar
- Taxminan to'rt oydan beri temir bilan mustahkamlangan donni iste'mol qila olmaydigan yoki boshqa manba yoki temirni sotib olmaydigan emizikli bolalar
- sut suti yoki chaqaloq formulasi o'rniga sigir suti yoki noaniq echki suti beriladigan chaqaloqlar 12 oy oldin
- har kuni 24 sutdan ko'proq sut ichish, yosh bol alarning temir moddasi etishmasligining umu miy sababidir
- Temir tanqisligi anemiyasini keltirib chiqaradi gan omillar-Tana uchun mineralni nafaqat ozi q-ovqat bilan iste'mol qilish (temir tanada o'z-o'zidan hosil bo'lmaydi), balki uni o'zlashtiris h va ko'chirishning to'g'ri jarayoni ham muhi mdir. O'n ikki barmoqli ichakdan temir molek ulalarining emishi uchun maxsus oqsil (transfe rrin) javob beradi. U temirni suyak iligiga yetk azib beradi, bu yerda qizil qon tanachalari sint ezlanadi.Haddan tashqari ko'p mineral moddal arning chiqarilishi siydik, najas, ter bezlari orq ali sodir bo'ladi. O'smirlikdan to klimaksgach a yoshdagi ayollarda hayzdan qon ketish usuli hali ham mavjud. Kuniga odam organizmidan taxminan 2g temir ajralib chiqadi, ya'ni uni o'r nini to'ldirish uchun oziq-ovqat bilan kam bo'l magan miqdorda temirni iste'mol qilish kerak. To'qimalarning nafas olishini ta'minlash uchu n zarur bo'lgan muvozanatni saqlash ushbu me xanizmning to'g'ri ishlashiga bog'liq.
- Temir tanqisligi sabablari
- Temir tanqisligi quyidagi sabablarga ko'ra ke-lib chiqadi:

- Surunkali qon yo’qotish (kunlik qon yo’qotish 5-10 ml) — burundan tez-tez qon ketish; oshqozon va ichakdan qon ketish; ko’p miqdorda hayz ko’rish; xarakterli gematuriyali buyrak patologiyasi.
- O’tkir qon yo’qotish — travma, katta kuyishlar; nazoratsiz donorlik; patologik qon ketish (masalan, onkopatologiyada bachadondan qon ketish va boshqalar).
- Kam miqdorda temirni iste’mol qilish — parhez va ochlik; muvozanatsiz ovqatlanish; vegetarianlik.
- Temirning emilishini buzilishi — oshqozon-ichak kasalliklari, gijjalar; qarilik va chaqaloq yoshi.
- Kerakli temir darajasining ortishi — faol o’sish (1-2 yosh va o’spirinlik); homiladorlik, laktatsiya davri (temirga bo’lgan ehtiyoj ikki baravar ko’payib, kuniga 30 mg); hayz davrining shakllanishi; jismoniy tarbiya, sport; tez-tez yallig’lanish (Gripp va boshqalar).
- Bolalarda tug’ma anemiya — erta homiladorlik; homilador ayolda kamqonlik.

Temir yetishmasligi darajalari:

yengil — gemoglobin ko’rsatkichlari 110 — 90 g/l oralig’ida;

O’rta — gemoglobin darajasi 90 dan 70 g/l gacha;

Og’ir — gemoglobin darajasi 70 g/l dan pastroq bo’lishi.

Temir tanqisligi anemiyasi alomatlari-

Alomatlar kasallikning rivojlanish darajasiga bog’ liq. Kasallikning boshlanishida quyidagi alomatlar vujudga keladi:

- diqqat konsentratsiyasining pasayishi;
- charchoq;
- xotira buzilishi;
- ishtahaning pasayishi;
- bosh aylanishi;
- ishlashning pasayishi;
- sustlik;
- asabiylashish;
- tirnoqlarning mo’rtligi;
- teri quriydi.

Anemiya holati yomonlashganda, bu alomatlar ya nada aniqroq bo’ladi.

Yashirin bosqichda bemorlarda quyidagi subyekti v alomatlar vujudga keladi:

- tilning quruq shilliq qavati;
- tildagi og’riqlar;
- ta’mning o’zgarishi — bemorlar sho’r, nordon va achchiq ovqatlarni ko’proq tanovul qilishadi;
- yutish qiyinligi;
- yutayotganda tomoqdagi begona jism hissi;
- tez yurak urishi.

Tekshiruvda shifokor shuningdek anemiyaning birinchi obyektiv belgilarini qayd etadi: tilning so’rg’ichlari atrofiyasi;

ayollarda temir tanqisligi anemiyasida vulvada qichishish va yonish hissi bo’ladi;

- xeylit (lablar oqarishi va yorilishi).
-
- Temir tanqisligida tana o’zgarishi-
- Teri o’zgaradi. Teri o’ziga xos yashil rangga ega bo’ladi, rangpar bo’ladi. Yonoqlarda qizarish tezda paydo bo’ladi, terining elastikligi yo’qoladi, ajinlar paydo bo’ladi va yorilib ketadi.

Sochlar o’zgaradi. Sochlar quruq, mo’rt bo’lib, ku lrang rangga ega bo’ladi va yorqinligini yo’qotadi, ingichka bo’lib, tezda oqarib ketadi.

Tirnoqlar o’zgaradi. Tirnoq plastinalari ingichka bo’lib, yorqinligini yo’qotadi, tekis bo’lib qoladi v a anemiyaning og’irroq shakllarida tirnoqlar botiq shaklga keladi.

Mushaklar tizimi o’zgaradi. Mushaklarning zaiflig i — bu temir tanqisligi tufayli yuzaga keladigan k amqonlikka xos bo’lgan alomatdir.

Shilliq pardalar o’zgaradi. Ovqat hazm qilish trakt ining membranalari, nafas olish va jinsiy a’zolar at rofiyasi

Temir tanqisligi anemiyasini tashxislash-Avvalo, anemiya turini to’g’ri aniqlash juda muhimdir, chu nki anemiyaning barcha turlari uchun belgilar umu miy bo’ladi. Bu bemorni to’liq laboratoriya diagn

ostikasini talab qiladi. U quyidagi tadbirlarni o’z i chiga oladi: qon tekshiruvi (umumiy va biokimyo viy), suyak iligi punksiyasi. Shuningdek ayollar gi nekologga ham yuborilishi mumkin, chunki ko’pi ncha anemiya sababi bachadon yoki uning qo’shi mchalari kasalliklari bo’ladi. Erkaklar urolog va p roktologga yuboriladi, chunki erkaklardagi anemi ya gemmoroy yoki prostata kasalliklari fonida rivo jlanishi mumkin. Faqat yakuniy tashxis qo’yilgan dan va anemiya sabablari aniqlangandan keyingin a, shifokor individual davolash sxemasini tuzadi.

Temir tanqisligi anemiyasini davolash

Temir tanqisligi anemiyasini davolash faqat temir preparatlarini o’rtacha dozalarda uzoq vaqt qabul qilish yo’li bilan amalga oshiriladi va umumiy hol at yaxshilanishidan farqli o’laroq, gemoglobin miq dori faqat 4-6 xaftadan so’ng oshadi. Dorilarni doz asini tayinlash va hisoblash davolovchi shifokorga bog’liq. Terapevtik dozalar gemoglobin darajasi n ormallashguncha buyuriladi, so’ngra bemor profil aktik dozalarga o’tkaziladi.

Temir tanqisligida parhez-Kuchli anemiya bilan o g’rigan bemorlar asosiy davolashga qo’shimcha si fatida ixtisoslashgan parhezdan foydalanishlari ker ak. Temir tanqisligi anemiyasi uchun terapevtik o vqatlanishning asosiy prinsiplari o’simlik va hayv onot manbalaridan yog’larni iste’mol qilishni kesk in cheklash, shuningdek ko’p miqdordagi oqsilni o’z ichiga olgan oziq-ovqat bilan boyitishdir. Ugle vodlar organizm tomonidan temirning singishiga h ech qanday ta’sir ko’rsatmasligi isbotlangan, shuni ng uchun ularni iste’mol qilish cheklanmasa bo’la di.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.T.A.Daminov Pediatriya, Shabalov gospital pedi atriya
2. Q.Inomov, A.R. Isroilov Gospital pediatriya 20 10
3.A.SH.Arziqulov Bolalar kasalligi propedevtikasi